

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

TYRIMO SAVO INICIATYVA PAŽYMA

2020-04-16 Nr. 4D-2019/1-1160
Vilnius

TYRIMO PAGRINDAS

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi bei remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 73 straipsniu ir Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 3 straipsniu, priėmė sprendimą pradėti tyrimą savo iniciatyva dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau vadinama ir – Tarnyba, VMVT) galimai netinkamos veiklos (neveikimo), vykdant jai priskirtas funkcijas, susijusias su ūkio subjektų maisto gaminimo ir tiekimo ligoinėms veiklos priežiūra ir kontrole (toliau vadinama ir – priežiūros funkcijos).

2. Tyrimo savo iniciatyva tikslas yra nustatyti, ar Tarnyba tinkamai vykdė jai priskirtas priežiūros funkcijas dėl VšĮ Santaros klinikoms (toliau vadinama ir – Ligoninė) UAB „Pontem“ teikiamų maisto gaminimo ir tiekimo paslaugų, ar nustačiusi maisto tvarkymo ir higienos pažeidimų (mikrobiologinę taršą) Tarnyba laiku ėmėsi visų būtinų priemonių dėl pavojingos žmonių (ypač ligonių) sveikatai bei gyvybei veiklos Ligoninėje bei užtikrinant Ligoninėje besigydančių asmenų teisę į sveiką ir švarią aplinką bei maistą, ar Tarnyba laiku ėmėsi visų reikiamų priemonių, kad būtų pašalinta užkrato nekontroliuojamo plitimo rizika ir užkirstas kelias plisti infekciniams susirgimams.

3. Pagrindas pradėti tyrimą savo iniciatyva yra Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad, jeigu skundas yra gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 ir 20 straipsniais, Seimo kontrolierius dėl tyrimui savo iniciatyva reikalingos informacijos pateikimo kreipėsi į Tarnybą ir į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją (toliau vadinama ir – Ministerija).

5. Iš Tarnybos (VMVT) pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

5.1. „[...] Ūkio subjektų veiklos patikrinimo taisyklių, [...] (toliau – Patikrinimo taisyklės), 5 punkte yra nustatyta, kad „vykdydama maisto, veterinarijos ir ūkinių gyvūnų veislininkystės sritis reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymosi kontrolę Tarnyba pagal kompetenciją atlieka planinius ir neplaninius ūkio subjektų veiklos patikrinimus. Vadovaujantis Patikrinimo taisyklių 7 punktu, „planiniai ūkio subjektų veiklos patikrinimai planuojami vadovaujantis Lietuvos Respublikos vieningu integruotu daugiamečiu nacionaliniu kontrolės planu, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu tvirtinamu Tarnybos strateginiu veiklos planu ir Tarnybos direktoriaus tvirtinamu Tarnybos metiniu veiklos planu, kuriuose nustatomos šių patikrinimų kryptys, tikrintini ūkinės veiklos sektoriai, specifika ir apimtys. Planiniai ūkio subjektų veiklos patikrinimai atliekami įvertinus ūkio subjektų rizikingumą arba ūkinių gyvūnų veislininkystės sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytais atvejais atlikus jų atsitiktinę atranką. Pagal Patikrinimo taisyklių 8 punktą, „neplaniniai ūkio subjektų veiklos patikrinimai atliekami Tarnybos iniciatyva siekiant ištirti ir (ar) patikrinti Tarnyboje gautą ar visuomenės informavimo priemonėse paskelbtą informaciją apie maisto, veterinarijos ir ūkinių gyvūnų veislininkystės sritis reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus ar siekiant sumažinti įvykių, dėl kurių vartotojai ir kiti asmenys patiria žalą, skaičių, galimų maisto, veterinarijos ir ūkinių gyvūnų veislininkystės sritis reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimų tikimybę, įvertinti ankstesnių ūkio subjektų veiklos patikrinimų metu nustatytų trūkumų pašalinimą.“

5.2. „[...] UAB PONTEM maisto tvarkymo veiklą viešojoje įstaigoje Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikose (Santariškių g. 2, Vilnius) (toliau – Ligoninė) vykdo nuo 2013-01-29. Nuo UAB PONTEM veiklos vykdymo Ligoninėje pradžios iki 2019-09-30 VMVT atliko 22 patikrinimus, iš jų 19 patikrinimų metu buvo nustatyta pažeidimų. Už nustatytus pažeidimus atsakingi asmenys yra patraukti administracinėn atsakomybėn, paskiriant atitinkamas Lietuvos Respublikos administracinio nusižengimo kodekse (toliau – ANK) nustatytas sankcijas.“

5.3. „VMVT informuoja, kad pažeidimus, galinčius turėti įtakos maisto saugai, pirmą kartą nustatė 2015-03-02, atlikusi UAB PONTEM planinį patikrinimą (toliau – 2015-03-02 Patikrinimas), kurio metu surašė Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP 511 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP 511) [...], 2015-03-02 Patikrinimo metu buvo nustatyti savikontrolės, patalpų priežiūros, kryžminės taršos, tinkamumo vartoti terminų, produktų laikymo sąlygų pažeidimai, patiekalų gamybai buvo naudojama valgomoji akmens druska be jodo. VMVT pažymi, kad buvo pažeisti 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 34 tomas, p. 319), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2014 m. gegužės 28 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 579/2014 (OL 2014 L 160, p. 14) (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 852/2004), II skyriaus 6 straipsnio 2 punkto, II priedo II skyriaus 1 punkto a, b, c ir f papunkčių ir Lietuvos higienos normos HN 15:2005 „Maisto higiena“ [...] 11, 12 ir 17 punkto reikalavimai, VMVT Vilniaus valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – Vilniaus VMVT) UAB PONTEM nurodė pateikti trūkumų šalinimo planą, kuriame turėjo būtų numatytas trūkumų pašalinimo terminas, užtikrinant, kad būtų išvengta kryžminės taršos, ir 2015-05-03 sprendimu Nr. 127 „Dėl produktų tiekimo rinkai uždraudimo“ uždraudė naudoti produktus, kurių tinkamumo vartoti terminai pasibaigę. Už 2015-03-02 Patikrinimo metu nustatytus pažeidimus UAB PONTEM atsakingam asmeniui buvo taikyta sankcija pagal Administracinės teisės pažeidimų kodeksą.“

5.4. „[...] nuo 2019-01-01 iki 2019-09-16 Vilniaus VMVT atliko 9 UAB PONTEM patikrinimus, iš jų 2 patikrinimų metu nebuvo nustatyta maisto saugą ir higieną reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų. 2019-05-16 buvo atliktas UAB PONTEM planinis patikrinimas (toliau – 2019-05-16 Patikrinimas), kurio metu surašytas Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP-735 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP-735) [...], 2019-05-16 Patikrinimo metu nustatyta: patalpų sienų, lubų priežiūros pažeidimų (grindų danga vietomis nevientisa (ligonių indų, termodėžių plovykloje), lubų danga taip pat vietomis nevientisa, jos paviršius nehygieniškas (ligonių

indų plovykloje), virtuvėje nepritvirtinti šviestuvai, neveikia šviestuvai atliekų laikymo patalpoje), neužtikrinamas tinkamas įrangos ir inventoriaus valymas (ligonių indų plovykloje, virtuvėje vėdinimo sistemos ortakyje susikaupę nešvarumai, nekokybiškai išvalytas smulkus inventorius), netinkamai surenkamos viešojo maitinimo atliekos, patikrinimo metu pastebėti kenkėjai (tarakonai), kai kurie patiekalai gaminami nesivadovaujant receptūromis ir technologiniais aprašymais. Patikrinimo akte Nr. 69VMIP-735 Vilniaus VMVT nurodė, kad pažeidžiami Reglamento (EB) Nr. 852/2004 5 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies g punkto, II priedo I skyriaus 5, 7 ir 8 punktų, II skyriaus I punkto a, c ir f papunkčių, IX skyriaus 4 punkto, V skyriaus 1 dalies b ir c punktų, VI skyriaus 4 punkto, XII skyriaus 1 punkto, taip pat Lietuvos higienos normos HN 15:2005 1 skyriaus 6 punkto ir III skyriaus 19 punkto ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 7 d. nutarimo Nr. 544 „Dėl Darbų ir veiklos sričių, kuriose leidžiama dirbti darbuotojams, tik iš anksto pasitikrinsiems ir vėliau periodiškai besitikrinantiems, ar neserga užkrečiamosiomis ligomis, sąrašo ir šių darbuotojų sveikatos tikrinimosi tvarkos patvirtinimo“ 1 priedo reikalavimai. Vilniaus VMVT UAB PONTEM nurodė užtikrinti maisto tvarkymo patalpų apsaugą nuo kenkėjų, per 7 darbo dienas pateikti Patikrinimo akte Nr. 69VMIP-735 nurodytų trūkumų pašalinimo planą su nurodytais terminais ir, pašalinus nustatytus trūkumus, raštu per 7 darbo dienas informuoti Vilniaus VMVT.“

5.5. „VMVT 2019-05-14 gavo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2019-05-10 raštu „Dėl laiško persiuntimo“ Nr. (1.1.36-11) 4-1401 persiūtą 2019-05-09 Ligoninės paciento skundą (toliau – 2019-05-09 skundas) dėl galimai netinkamos tiekiamo maisto kokybės. Vilniaus VMVT, reaguodama į 2019-05-09 skundą, 2019-05-21 atliko neplaninį UAB PONTEM patikrinimą (toliau – 2019-05-21 Patikrinimas), kurio metu surašė Maisto tvarkymo subjekto dėl vartotojo pranešimo (skundo) patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-761 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMIP-761). 2019-05-21 Patikrinimo metu buvo nustatyti tokie pažeidimai: pietums tiekiami patiekalai neatitiko jiems būdingų juslinių savybių (išvaizdos, spalvos, konsistencijos). 2019-05-09 skundą buvo galima vertinti kaip pagrįstą. UAB PONTEM buvo įpareigota 2019-05-21 Patikrinimo metu nustatytus trūkumus pašalinti per 14 darbo dienų ir apie tai raštu informuoti Vilniaus VMVT. Už 2019-05-16 ir 2019-05-21 Patikrinimų metu nustatytus pažeidimus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksu, UAB PONTEM atsakingas asmuo patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal ANK.“

5.6. „Vilniaus VMVT 2019-05-23 raštu Nr. 69D1-(69.5)-1839 „Dėl UAB „Pontem“ ligoniams gaminamo maisto“ (toliau – 2019-05-23 raštas) [...] informavo Ligoninės administraciją apie 2019-05-16 ir 2019-05-21 Patikrinimų rezultatus ir pažymėjo, kad nustatyti trūkumai yra šalinami, nesilaikant nustatytų terminų. Vilniaus VMVT 2019-05-23 rašte atkreipė dėmesį į tai, kad 2019-05-16 Patikrinimo metu buvo nustatyta, kad inventorius valomas ir prižiūrimas nekokybiškai, patalpose vėl pastebėti kenkėjai, taip pat pabrėžė, kad, išskyrus maisto tvarkymo vietoje užfiksuotus bendrus ir dažnus higienos pažeidimus (kenkėjai, nekokybiškas valymas ir pan.), patikrinimų metu nustatoma ir pasikartojančių patiekalų receptūrų pažeidimų, t. y., pagaminto patiekalo sudėtis (ingredientai ir (ar) patiekalo ar ingredientų kiekis) neatitinka nurodytų atitinkamoje receptūroje. VMVT informavo Ligoninės administraciją ir apie tai, kad nuo 2018-01-01 iki 2019-05-20 buvo gauti 4 vartotojų pranešimai, iš kurių 3 buvo pagrįsti, taip pat atkreipė dėmesį, kad yra nustatoma sistemingų ir pasikartojančių pažeidimų. Vilniaus VMVT 2019-05-23 rašte pažymėjo ir tai, kad trūkumų šalinimo procesas nėra tik deklaratyvus pobūdžio, nustatyti pažeidimai turi būti šalinami taip, kad kitų patikrinimų metu tokių pažeidimų nebūtų nustatoma. Vilniaus VMVT, atsižvelgdama į 2019-05-23 rašte išdėstytas aplinkybes, taip pat kreipėsi į Ligoninės administraciją su prašymu suorganizuoti susitikimą, kuriame būtų galima aptarti 2019-05-23 rašte išdėstytas problemas ir jų sprendimo būdus.“

5.7. „Vilniaus VMVT, siekdama įvertinti, ar 2019-05-16 ir 2019-05-21 Patikrinimų metu nustatyti trūkumai buvo pašalinti, 2019-07-04 atliko pakartotinį UAB PONTEM neplaninį patikrinimą (toliau – 2019-07-04 Patikrinimas), kurio metu surašė Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-1012 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMIP-1012) [...]. 2019-07-04

Patikrinimo metu buvo nustatyta, kad dalis anksčiau nustatytų trūkumų buvo pašalinti, tačiau vėl užfiksuota patalpų sienų, lubų ir inventoriaus priežiūros pažeidimų: grindų danga vietomis nevientisa, gerai nepritvirtinti lubų segmentai, virtuvėje grindų danga po nuotekų grotelėmis nevaloma laiku, mėsos ceche sienos danga vietomis nevientisa, nekokybiškai valoma daržovių smulkinimo įranga, patalpoje, kurioje plaunami ligonių indai, nekokybiškai valomos indaplovės apsauginės užuolaidėlės, užuolaidėlių visai nėra paskutinėje skalavimo zonoje, nelygus patiekalų dalijimo linijos konvejerio paviršius. Taip pat nustatyta, kad kenkėjų profilaktika yra vykdoma, tačiau priemonės neefektyvios (nustatyta kenkėjų), patiekalai gaminami ne pagal receptūras ir technologinius aprašymus, neužtikrinama tam tikrų patiekalų laikymo temperatūra, maistas buvo tvarkomas, esant kryžminės taršos rizikai (maisto tvarkymo skyriuje neveikė vienas liftas, todėl ir padėklai su patiekalais, ir maisto atliekos iš indų ploviklos buvo transportuojamos tuo pačiu liftu). Vilniaus VMVT Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1012 nurodė, kad yra pažeidžiami Reglamento (EB) Nr. 852/2004 II priedo II skyriaus 1 punkto a, c ir f papunkčių, IX skyriaus 4 ir 5 punktų, V skyriaus 1 dalies a ir d papunkčių, VI skyriaus 2 punkto, taip pat Lietuvos higienos normos HN 15:2005 I skyriaus 6 punkto ir IV skyriaus 23 punkto reikalavimai, Vilniaus VMVT UAB PONTEM nurodė per 7 darbo dienas pateikti trūkumų pašalinimo planą ir nurodyti pašalinimo terminus ir apie trūkumų pašalinimą per 7 darbo dienas informuoti Vilniaus VMVT. Už 2019-07-04 Patikrinimo metu nustatytus pažeidimus UAB PONTEM atsakingas asmuo patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal ANK. Vilniaus VMVT 2019-07-12 raštu Nr. 69D1-(69.5)-2360 „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – 2019-07-12 raštas) [...] informavo Ligoninės administraciją apie 2019-07-04 Patikrinimo rezultatus.“

5.8. „Vilniaus VMVT 2019-07-25 gavo vartotojo pranešimą (skundą) Nr. 0037665/APSM-75069APS-3408 (toliau – 2019-07-25 pranešimas), kuriame buvo nurodyta, kad 2019-07-24 Ligoninės Kardiologijos skyriuje pietums buvo patiekti abejotino kvapo ir skonio žuvies kotletai ir kai kurie ligoniai kotletais apsinuodijo. Vilniaus VMVT, reaguodama į 2019-07-25 pranešimą, 2019-07-26 atliko neplaninį UAB PONTEM patikrinimą (toliau – 2019-07-26 Patikrinimas), kurio metu surašė Maisto tvarkymo subjekto dėl vartotojo pranešimo (skundo) patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP-1151 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP-1151). Nors dalis 2019-07-04 Patikrinimo metu nustatytų trūkumų buvo pašalinti, UAB PONTEM vadovavosi receptūromis ir technologiniais aprašymais ir užtikrino tinkamas pagaminto maisto laikymo sąlygas, tačiau 2019-07-26 Patikrinimo metu buvo nustatyti tokie pakartotiniai pažeidimai: nereguliariai pildyti savikontrolės žurnalai, neužtikrinama tam tikrų patiekalų patiekimo temperatūra, galimas kryžminės taršos pavojus (pjaustymo inventorių ir lentelės buvo laikomos kartu), ant pjaustymo lentelės buvo užfiksuota kenkėjų (vienas gyvas tarakonas). Vilniaus VMVT Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1151 nurodė, kad buvo pažeisti Reglamento (EB) Nr. 852/2004 II skyriaus 5 straipsnio 1 punkto, II priedo II skyriaus 1 punkto a papunkčio, IX skyriaus 2 papunkčio ir Lietuvos higienos normos HN 15:2005 III skyriaus 20 punkto ir IV skyriaus 23 punkto reikalavimai. Vilniaus VMVT UAB PONTEM nurodė pateikti nustatytos formos trūkumų pašalinimo planą, pašalinti Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1151 nurodytus trūkumus per ne ilgesnį kaip 28 darbo dienų terminą ir pateikti dokumentus, kuriais būtų patvirtinamas nustatytų trūkumų pašalinimas (atliktų darbų nuotraukos, sertifikatai, kiti dokumentai). VMVT pažymi, kad 2019-07-26 Patikrinimo metu laboratoriniam mikrobiologiniam ištyrimui paimtuose žaliavų ir nuoplovų nuo gamybinių paviršių, inventoriaus, darbuotojų rankų, stalo įrankių ir indų mėginiuose salmonelių [...] neaptikta, tačiau aplinkos mėginyje, paimtame nuo žalių daržovių pjaustymo peilių, aptiktas Auksinis stafilokokas [...], o aplinkos mėginiuose, paimtuose nuo maisto išdalavimo termopadėklų ir maisto išdalintojos rankų, aptikta numanomų žarninių lazdelių [...]. Maisto / Pašaro valstybinio mėginio paėmimo tirti aktu Nr. 69MTA-1900, 1899, 1901, 1902 [...]. Vilniaus VMVT 2019-07-26 Patikrinimo metu UAB PONTEM uždraudė naudoti produktų, kurių mėginiai buvo paimti laboratoriniams tyrimams atlikti, likučius, iki kol bus gauti tyrimų rezultatai, taip pat surašė 2019-07-30 Sprendimą laikinai uždrausti, tiekti, siūlyti tiekti rinkai, demonstruoti produktą (-us) Nr. 69SV-384 (toliau –

2019-07-30 Sprendimas) [...]. Vilniaus VMVT 2019-07-30 raštu Nr. 69D1-(69.5.)-2498 „Dėl sprendimo išsiuntimo“ informavo UAB PONTEM apie 2019-07-30 Sprendimo priėmimą. VMVT 2019-07-31 gavo Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto tyrimų protokolą Nr. 2-19/9133 B1-20 [...], kuriame buvo nurodyta, kad penktu numeriu pažymėtame aplinkos mėginyje ant žalių daržovių pjaustymo peilių nustatyta auksinio stafilokoko [...] bakterijų, taip pat aštuntu numeriu pažymėtame aplinkos mėginyje ant maisto dalijimo termopadėklų buvo nustatyta numanomų žarninių lazdelių [...]. Vilniaus VMVT 2019-08-02 raštu Nr. 69D1-(69.5.)-2537 [...] informavo UAB PONTEM apie nuoplovų laboratorinių tyrimų nepatenkinamus rezultatus ir nurodė nedelsiant organizuoti maisto tvarkymo patalpų generalinį tvarkymą ir dezinfekciją ir apie atliktus veiksmus raštu informuoti Vilniaus VMVT. Vilniaus VMVT, iš Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto gavusi jūros lydekos filės, vištienos šlaunelių ir kiaušinių (toliau – produktai) tyrimų protokolus (2019-07-31 tyrimų protokolas Nr. 1-19/17077/1M, 2019-08-01 tyrimų protokolas Nr. 1-19/17078/1-5M, 2019-08-01 tyrimų protokolas Nr. 1-19/17079/1-5M), kuriuose nurodyta, kad tirtų patogenų neaptikta, 2019-08-05 sprendimu Nr. 69SV-393 „Dėl leidimo tiekti produktą (-us) rinkai“ leido UAB PONTEM naudoti produktų likučius. VMVT 2019-08-02 raštu Nr. B6-(1.9.)-2291 „Dėl VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų maisto tvarkymo skyriaus valstybinės maisto kontrolės rezultatų“ (toliau – 2019-08-02 raštas) [...] apie 2019-07-26 Patikrinimo rezultatus informavo Ligoninės administraciją. 2019-08-02 rašto kopija buvo išsiųsta ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai. VMVT 2019-08-02 rašte pažymėjo, kad nustatyti pažeidimai gali turėti tiesioginės įtakos maisto saugai, ir atsižvelgdama į aplinkybę, kad UAB PONTEM padaryti pažeidimai kartojasi / nėra pašalinami ir siekdama išvengti ūmių žarnyno infekcinių ligų protrūkių dėl ūkio subjekto netinkamai vykdomos maisto tvarkymo veiklos, gali priimti sprendimą stabdyti maisto tvarkymo veiklą, todėl rekomendavo iš anksto pasirengti galimam veiksnių planui ir numatyti maisto tvarkymo subjektą, kuris organizuotų ligonių maitinimą ūkio subjekto maisto tvarkymo veiklos sustabdymo atveju.“

5.9. „Vilniaus VMVT, siekdama įvertinti, ar 2019-07-26 Patikrinimo metu nustatyti trūkumai yra pašalinti, 2019-08-08 atliko neplaninį pakartotinį UAB PONTEM patikrinimą (toliau – 2019-08-08 Patikrinimas), kurio metu surašė Ūkio subjekto trūkumų šalinimo patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-1212 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMIP-1212) [...]. 2019-08-08 Patikrinimo metu buvo nustatyta, kad 2019-07-26 Patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai yra pašalinti – šaldikliai sureguliuoti, palaiko reikiamą temperatūrą, įrašai savikontrolės žurnaluose registruojami, kenkėjų ar jų pėdsakų nepastebėta, atliktas papildomas kenkėjų kontrolės monitoringas, patalpų grindys, nuotekų, grotelės išvalytos. Patikrinimo akte Nr. 69VMIP-1212 taip pat buvo užfiksuota, kad 2019-08-08 Patikrinimo metu buvo paimti nuoplovų nuo maisto tvarkymo paviršių, inventoriaus, darbuotojų rankų, stalo įrankių ir indų mėginiai *Salmonella*, *E. coli* ir *Staphylococcus aureus* nustatyti (Maisto / Pašaro valstybinio mėginio paėmimo tirti aktas Nr. 69MTA-2138), 2019-08-12 buvo gautas Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto tyrimų protokolas Nr. 2-19/9386 B1-10 [...], kuriame nurodyta, kad patogeninių mikroorganizmų nuoplovų mėginiuose nenustatyta.“

5.10. „Ligoninė, atsižvelgdama į VMVT 2019-08-02 raštą, 2019-08-28 raštu Nr. SR-2859 [...] (toliau – 2019-08-28 Ligoninės raštas) [...] informavo VMVT, kad viešosios įstaigos Vilniaus universiteto Santaros klinikų Laboratorinės medicinos centro Mikrobiologijos laboratorija atliko švirių maisto išdavimo padėklų, esančių ploviklos patalpose po plovimo, mikrobiologinės taršos ir sterilumo tyrimus, kurių metu buvo rasta patogeninių mikroorganizmų [...] skirtingų rūšių, rodančių stiprią bakterinę taršą. Taip pat ant švirių padėklų paviršių buvo nustatyta dauginio atsparumo antibiotikams bakterijų, [...] gaminančių plataus spektro beta-laktamazės (ESBL). 2019-08-28 Ligoninės rašte atkreiptas dėmesys į tai, kad didžioji dalis Ligoninėje gydomų pacientų dėl jiems atliktų medicininių intervencijų, chirurginių operacijų ir (ar) taikomo gydymo turi susilpnėjusį imunitetą, todėl visos atliktų tyrimų metu nustatytos bakterijos gali sukelti įvairias infekcijas ir kelia didelį pavojų Ligoninės pacientų sveikatai. Ligoninė, atsižvelgdama į tai, kas

išdėstyta 2019-08-28 rašte, ir siekdama užtikrinti saugų ir kokybišką Ligoninėje gydomų pacientų maitinimą, prašė VMVT atlikti UAB PONTEM vykdomos maitinimo veiklos patikrinimą ir teisės aktų nustatyta tvarka įvertinti šios įmonės kompetenciją ir galimybes vykdyti maitinimo paslaugų veiklą.“

5.11. „Vilniaus VMVT, atsižvelgdama į 2019-08-28 Ligoninės raštą ir siekdama iširti Ligoninės 2019-09-05 raštu Nr. SR-2941 „Dėl gauto skundo bei patikrinimo atlikimo“ [...] persiūstą vartotojo skundą, kuriame teigiama, kad maistas patiekiamas nešvariuose induose, patiekalai nevalgomi, pagaminti iš neaiškios kilmės produktų, patiekiami atšalę, 2019-09-05 atliko neplaninį pakartotinį UAB PONTEM patikrinimą (toliau— 2019-09-05 Patikrinimas), kurio metu surašė Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP-1331 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP-1331) [...]. 2019-09-05 Patikrinimo metu buvo nustatyti patalpų (nevientisa grindų danga patalpoje, kurioje plaunami ligonių indai, nekokybiškai atliekamas sienos virtuvėje ties stalų ir sienos sandūra valymas ir sienos patalpoje, kurioje plaunami indai, ties sienos sandūra su plautuve, valymas), inventoriaus priežiūros (keli padėklai nevientisi, įskilusiu paviršiumi, nekokybiškai išplauti 2 dubenėliai sriubai, nevientisas atleidimo linijos paviršius, nekokybiškai išplautos virtuvės vėdinimo grotelės, nekokybiškai išvalyta neveikianti kepimo spinta, kurioje laikomas džiovintas batonas) pažeidimai. 2019-09-05 Patikrinimo metu virtuvėje nustatyta kenkėjų (tarakonų), taip pat nustatyta pagamintų patiekalų ingredientų kiekių ir receptūroje nurodytų kiekių neatitikimų. Vilniaus VMVT Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1331 nurodė, kad buvo pažeisti Reglamento (EB) Nr. 852/2004 II priedo II skyriaus I punkto a, b ir f papunkčių, IX skyriaus 4 punkto, V skyriaus 1 punkto d papunkčio ir Lietuvos higienos normos HN 15:2005 I skyriaus 6 punkto reikalavimai. UAB PONTEM taip pat buvo nurodyta kuo skubiau išnaikinti kenkėjus patalpose ir per 7 darbo dienas pateikti motyvuotą paaiškinimą dėl laiku nepašalintų nustatytų trūkumų.“

5.12. „2019-09-05 Patikrinimo metu buvo paimti nuoplovų nuo maisto tvarkymo paviršių, inventoriaus, darbuotojų rankų, stalo įrankių ir indų mėginiai *Salmonella*, *E. coli* [...] nustatyti (Maisto / Pašaro valstybinio mėginio paėmimo tirti aktas Nr. 69MTA-2561). 2019-09-10 buvo gautas Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto tyrimų protokolas Nr. 2-19/10226 B1-15 [...], kuriame nurodyta, kad patogeninių mikroorganizmų nuoplovų mėginiuose nenustatyta. Vilniaus VMVT, atsižvelgdama į tai, kad 2019-09-05 Patikrinimo metu buvo nustatyta grubių maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, turinčių ir galinčių turėti įtakos maisto saugai (nesilaikoma maisto tvarkymo patalpų ir inventoriaus higienos reikalavimų, neužtikrinama efektyvi kenkėjų kontrolė, patiekalai gaminami ne pagal receptūras ir technologinius aprašymus, 2018-03-02, 2018-06-25, 2018-07-12, 2019-05-16, 2019-05-21, 2019-07-04 ir 2019-07-26 Patikrinimų metu nustatyti pažeidimai dėl maisto tvarkymo patalpų ir inventoriaus priežiūros, kenkėjų kontrolės, patiekalų gaminimo pagal receptūras ir technologinius aprašymus kartojasi, ir siekdama užtikrinti tinkamą valstybinę maisto kontrolę, vadovaudamasi Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašo, [...] (toliau – Aprašas), 8 punkto, 8.2 ir 8.5 papunkčių nuostatomis, 2019-09-10 priėmė sprendimą Nr. 69SV-444 „Dėl ūkio subjekto veiklos sustabdymo“ (toliau – 2019-09-10 Sprendimas) [...]. Vilniaus VMVT 2019-09-10 raštu Nr. 69D1-(69.5.)-2825 „Dėl UAB „Pontem“ maisto tvarkymo veiklos sustabdymo“ (toliau – 2019-09-10 raštas) [...] informavo Ligoninės administraciją apie 2019-09-10 Sprendimą ir paprašė užtikrinti nepertraukiamą maitinimo paslaugų teikimą Ligoninėje nuo 2019-09-11.“

5.13. „Vilniaus VMVT, 2019-09-11 gavusi UAB PONTEM prašymus Nr. 05-09-507 „Dėl veiklos atnaujinimo“ ir Nr. 05-09-508 [...], 2019-09-11 atliko neplaninį UAB PONTEM patikrinimą (toliau – 2019-09-11 Patikrinimas), kurio metu surašė Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP-1367 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP-B67) [...]. Nors dalis anksčiau nustatytų pažeidimų buvo pašalinti, 2019-09-11 Patikrinimo metu buvo nustatyti patalpų (sienų, grindų dangos paviršius vietomis netinkamas), inventoriaus priežiūros (nešvari švarių indų pervežimo talpa

(vidinė dalis) ir šildomas vežimėlis, indaplovė, virtuvėje laikomi nekokybiškai išvalyti vežimėliai, skirti maistui pervežti, netinkamai džiovinami švarūs indai (laikomi sudėti vienas ant kito) pažeidimai, 2019-09-11 Patikrinimo metu indų plovyklos patalpoje užfiksuoti gyvi 5–6 tarakonai (indaplovėje ir ant grindų). Vilniaus VMVT Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1367 nurodė, kad buvo pažeisti Reglamento (EB) Nr. 852/2004 II priedo II skyriaus 1 punkto a ir b papunkčių, IX skyriaus 2 ir 4 punktų, V skyriaus 1 punkto a papunkčio ir Lietuvos higienos normos HN 15:2005 III skyriaus 19 punkto reikalavimai. UAB PONTEM maisto tvarkymo veikla nebuvo atnaujinta. Vilniaus VMVT, pakartotinai gavusi UAB PONTEM 2019-09-12 prašymą Nr. 05-09-515 „Dėl veiklos atnaujinimo“ (toliau – 2019-09-12 prašymas), 2019-09-13 atliko neplaninį UAB PONTEM maisto tvarkymo skyriaus patikrinimą (toliau – 2019-09-13 Patikrinimas), kurio metu surašė Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP-1386 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP-1386) [...]. 2019-09-13 Patikrinimo metu buvo nustatyta, kad dalis maistui tvarkyti naudojamos įrangos, inventoriaus ir su maistu besiliečiančių paviršių nėra geros būklės, susidėvėję ir yra nekokybiškai išvalyti, nustatyta kenkėjų. Vilniaus VMVT Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1386 nurodė, kad buvo pažeisti Reglamento (EB) Nr. 852/2004 II priedo V skyriaus 1 punkto a papunkčio, IX skyriaus 4 punkto reikalavimai, UAB PONTEM maisto tvarkymo veikla nebuvo atnaujinta. Vilniaus VMVT, gavusi UAB PONTEM pakartotinį 2019-09-13 prašymą Nr. 05-09-518 „Dėl veiklos atnaujinimo“ (toliau – 2019-09-13 Pakartotinis prašymas) [...], 2019-09-13 atliko neplaninį ūkio subjekto patikrinimą (toliau – 2019-09-13 Pakartotinis patikrinimas), kurio metu surašė Ūkio subjekto trūkumų šalinimo patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP-1387 (toliau – Patikrinimo aktas Nr. 69VMĮP-1387) [...]. 2019-09-13 Pakartotinio patikrinimo metu buvo nustatyta, kad buvo pašalinti visi Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1386 nurodyti trūkumai, išskyrus vieną – patalpoje, kurioje plaunami indai, ir maisto transportavimo lifte buvo užfiksuota gyvų kenkėjų (tarakonų).“

5.14. „Ligoninė, įvertinusi UAB PONTEM 2019-09-11 skunde Nr. 05-09-514 [adresuotame Vilniaus VMVT] (toliau – 2019-09-11 PONTEM skundas) [[...] pateiktą informaciją (kad kenkėjai į maisto tvarkymo patalpas atkeliauja iš Ligoninei priklausančių patalpų) [...], sugriežtino Ligoninėje taikomas deratizacijos ir dezinfekcijos priemones (Ligoninės 2019-09-13 raštas Nr. SR-3045 „Dėl informacijos pateikimo“ [...]). Vilniaus VMVT, atsižvelgdama į tai, kad sustabdyta itin svarbaus viešojo maitinimo subjekto (asmens sveikatos priežiūros įstaigos maisto tvarkymo skyriaus) veikla, ir į tai, kad kitas maisto tvarkymo subjektas negalės užtikrinti tinkamo specifinio (pagal dietas) ir nepertraukiamo maitinimo 1 000 ligonių organizavimo, 2019-09-13 priėmė sprendimą Nr. 69SV-449 „Dėl ūkio subjekto veiklos atnaujinimo“ [...].“

5.15. „VMVT atkreipia dėmesį, kad apie UAB PONTEM maisto tvarkymo skyriaus patikrinimus nuolat informuodavo Ligoninę (2019-05-23, [2019-07-12], 2019-08-02, 2019-09-10 raštai). Vilniaus VMVT 2019-05-30 dalyvavo susitikime su Ligoninės administracijos atstovais. Susitikimo metu buvo aptarti UAB PONTEM teikiami maitinimo paslaugų patikrinimų rezultatai ir trūkumų pašalinimas, VMVT informavo skundus pateikusius asmenis apie jų skundų tyrimų rezultatus ir teikė informaciją žiniasklaidai. [...]. VMVT [...] 2019-06-13 dalyvavo susitikime su Ligoninės administracijos ir Sveikatos apsaugos ministerijos atstovais ir aptarė maitinimo organizavimo klausimus. Susitikimo metu buvo svarstytos tinkamo ligonių maitinimo organizavimo galimybės, patikrinimų metu nustatytų trūkumų šalinimas, nutarta nuolat keistis informacija, numatyti maisto tvarkymo subjektą, galintį organizuoti nepertraukiamą ligonių maitinimą tuo atveju, jeigu bus pripažinta, kad dėl UAB PONTEM netinkamos maisto tvarkymo veiklos įmonė negali užtikrinti, kad būtų teikiamas saugus maistas ligoniams. VMVT taip pat teikė informaciją Sveikatos apsaugos ministerijai (2019-06-05 ir 2019-08-02 raštai [...]).“

5.16. „[...] 2019-09-30 duomenimis, Lietuvos Respublikoje užregistruoti 44 UAB PONTEM maisto tvarkymo subjektai. [...] dėl UAB PONTEM maisto tvarkymo veiklos [...] per 2019 metus VMVT nebuvo gavusi skundų iš kitų institucijų.“

5.17. „[...] VMVT atkreipia dėmesį, kad, įvertinusi konkrečius kriterijus: veiklos rūšiai (viešojo maitinimo veikla) priskirtą kriterijų, vykdomo maisto tvarkymo proceso rizikingumą,

jautraus vartotojo (ikimokyklinio amžiaus vaikai ir ligoniai) kriterijų ir ankstesnių patikrinimų duomenis, UAB PONTEM maisto tvarkymo skyrių Ligoninėje priskyrė padidintos rizikos subjektų grupei, kuriam numatytas dažniausias planinių patikrinimų dažnumas (1 kartas per metus). VMVT ir toliau vykdys jai pavestą maisto kontrolės funkciją, ypatingą dėmesį skirs pažeidimų prevencijai (konsultavimui), vykdys trūkumų šalinimo kontrolę, nustačius maisto saugą ir higieną reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, taikys atitinkamas poveikio priemones. [...].“

6. Iš Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktų paaiškinimų nustatyta:

6.1. „[...] Apie pacientų sveikatai riziką keliančią maisto higieną Ligoninės maisto tvarkymo bloke ir apie problemas [...] VMVT telefonu informavo Ministeriją 2019 m. birželio pradžioje. Buvo pranešta, kad atlikta keletas patikrinimų pagal skundus, taip pat savo iniciatyva, duoti konkretūs nurodymai būklei koreguoti, tačiau, nežiūrint į bendras pastangas, maisto tvarkymo situacija Ligoninėje vis vien neatitiko teisės aktų reikalavimų. [...]“

6.2. 2019 metų „Rugpjūčio 2 d. VMVT raštu Nr. B6-(19)-2291 [...] informavo Ministeriją apie besikartojančius maisto tvarkymo ir higienos pažeidimus Ligoninėje ir galimą maitinimą organizuojančios įmonės veiklos stabdymą. [2019 metų] Rugsėjo 10 d. VMVT telefonu pranešė, kad priėmė motyvuotą sprendimą dėl maitinimo paslaugos teikėjo veiklos sustabdymo. [2019 metų] Spalio 23 d. VMVT persiuntė Ministerijai savo rašto Nr. B6-(1.9)-3032 kopiją advokatų kontorai dėl pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos aprašo, kuriame nurodė, kokiais teisės aktais vadovaujasi tikrindama maisto tvarkymą asmens sveikatos priežiūros įstaigose. [...]“

6.3. „Ministerija 2019 m. birželio pradžioje, gavusi informaciją iš VMVT apie maisto tvarkymo problemas Ligoninėje, nedelsiant susisieikė su VMVT vadovais ir išsiaiškino detales. VMVT informavo, kad yra pateikusi UAB „Pontem“ keletą išpėjimų dėl higienos reikalavimų neatitikimo ir kad UAB „Pontem“ įpareigota iki [2019 metų] liepos 3 d. pranešti, kaip galutinai atliko situacijos koregavimą pagal VMVT pastabas. Ministerija taip pat nedelsiant telefonu susisieikė su Ligoninės administracija. Ligoninės direktoriaus pavaduotojas plėtrai ir infrastruktūrai patvirtino, kad VMVT kelis kartus tikrino Ligoninę, kad nustatyta higienos pažeidimų, maisto gamybos įranga Ligoninėje yra sena, ir kad šiuo metu atliekama įrangos inventorizacija, siekiant išsiaiškinti, ko reikia jai atnaujinti, kad būtų galima iš esmės sutvarkyti maisto bloką bei atsakyti trečiosios šalies paslaugų gaminant maistą, nes, įvertinus dažnas problemas su maitinimo paslaugos teikėjais, neoperatyvią ir nepatenkinamą jų reakciją, nuspręsta maisto gaminimo funkciją ateityje įgyvendinti patiems, kaip tai yra kai kuriose kitose stambiose ligoninėse. Taip pat informavo, kad laikinai, kol Ligoninės maitinimo blokas bus remontuojamas ir pertvarkomas, maitinimą galėtų organizuoti kita įmonė, nes ankstesnė įvykių seka rodo, jog UAB „Pontem“ nepajėgi valdyti situacijos ir vykdyti VMVT reikalavimus. Taip pat informavo, kad Ligoninės administracija tariasi su kenkėjų naikinimo firma dėl skubios maitinimo bloko dezinfekcijos, nes maitinimo bloke VMVT rado tarakonų. Jis teigė, kad perėjimas prie savos maitinimo sistemos gali užtrukti apie 1 metus ir kainuoti Ligoninei apie 3 mln. eurų.“

6.4. „Ministerija dar kelis kartus betarpiškai komunikavo su Ligonine, prižiūrėjo, kaip ši sprendžia pacientų maitinimo problemas, rengiasi galimam UAB „Pontem“ maitinimo paslaugos veiklos stabdymui, pakaitinio maitinimo užtikrinimui, bei aptarė planuojamo maitinimo bloko remonto bei vėlesnio pacientų maitinimo savo jėgomis perspektyvą.“

6.5. „Ministerija įvertino esamus teisės aktus, skirtus reglamentuoti pacientų maitinimą asmens sveikatos priežiūros įstaigose, ir, siekdama geriau reglamentuoti jo organizavimą, pradėjo rengti Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos įstaigose tvarkos aprašo projektą.“

6.6. „[...] VMVT [2019 metų] birželio 7 d. elektroniniu laišku pasiūlė surengti Ministerijos ir VMVT atstovų susitikimą maitinimo situacijai Ligoninėje spręsti. Susitikimas įvyko [2019 metų] birželio 13 d. Jo metu buvo aptartos trūkumų šalinimo ir pacientų maitinimo užtikrinimo galimybės,

atsižvelgiant į tai, kad UAB „Pontem“ nesugeba užtikrinti maisto higienos reikalavimų, todėl ketinama stabdyti jos veiklą.“

6.7. 2019 metų „Liepos 9 d. ir rugšėjo 3 d. Ministerijoje įvyko VMVT ir kitų suinteresuotų šalių susitikimai, skirti aptarti situacijos sprendimo būdus. Ministerija visu aptariamos problemos sprendimo laikotarpiu nuolat komunikavo su Ligoninės administracija, domėjosi situacija bei svarstė galimus sprendimo būdus, siekiant pagerinti maisto saugą ir užtikrinti tinkamą pacientų maitinimą. Ministerija 2019 m. rugpjūčio 2 d. gavusi raštą iš VMVT apie besikartojančius maisto tvarkymo ir higienos pažeidimus Ligoninėje ir galimą maitinimą organizuojančios įmonės veiklos stabdymą, vėl kontaktavo su Ligoninės administracija dėl situacijos sprendimo.“

6.8. „Ministerijai pavaldi įstaiga Nacionalinis visuomenės sveikatos centras kartu su Ligonine organizavo deratizacijos ir dezinfekcijos priemones maitinimo bloke ir aplinkinėse ūkinėse patalpose, siekiant sunaikinti vabzdžius kenkėjus. [...]“

6.9. „Ministerijos nuomone, VMVT veiksmai buvo profesionalūs, atitiko teisės aktų reikalavimus. Buvo tinkamai reaguota į skundus bei realią situaciją, taikomos priemonės buvo adekvačios ir proporcingos situacijai. VMVT, Ligoninės administracijos ir Ministerijos veiksmai dėka pavyko išvengti infekcinių ligų protrūkių Ligoninėje bei organizuojant maitinimo paslaugos teikėjo keitimą buvo užtikrintas nepertraukiamas pacientų maitinimas. [...]“

6.10. „Ministerija išsamiai išanalizavo situaciją tiek Ligoninėje, tiek kitose panašiose įstaigose, pasitelkusi mobilios ekspertų komandos, aplankiusios 40-ties asmens sveikatos priežiūros bei vaikų ugdymo įstaigų ir įvertinusios jose maitinimo organizavimo būklę. Rezultate buvo parengtas Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos įstaigose tvarkos aprašas, kurį sveikatos apsaugos ministras patvirtino 2019 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. V-1000 „Dėl pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“. Jame, nedubliuojant jau egzistuojančių saugos užtikrinimo reikalavimų, [...] buvo reglamentuoti pacientų maitinimo organizavimo reikalavimai bei nustatyti kriterijai ligoninėms tiekiamiems maisto produktams, įsakymui įsigaliojus, nuo 2019 m. lapkričio 1 d. Lietuvos ligoninėse pradėjo žymiai gerėti maitinimo organizavimo situacija. Pasikeitė pacientų maistas ir maitinimas, į ligonines pradėti tiekti sveikatai palankūs, kokybiški produktai, atsirado atitinkama maitinimo estetika, įsiteisėjo įvairios gydomosios dietos, įgyvendinta daug kitų pacientų sveikatai reikšmingų priemonių.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai:

7.1. **Istatymai:**

7.1.1. *Konstitucijoje* nustatyta:

53 straipsnis – „Valstybė rūpinasi žmonių sveikata [...]. [...]“

7.1.2. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

2 straipsnio 1 dalis – „*Biurokratizmas* – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.“

13 straipsnio 3 dalis – „Skundai paprastai paduodami raštu. Jeigu skundas gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.“

20 straipsnio 3 dalis – „Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją) privalo nagrinėti institucija ir įstaiga ar pareigūnas, kuriems toks siūlymas (rekomendacija) adresuojamas, ir apie nagrinėjimo rezultatus informuoti Seimo kontrolierių. [...]“

7.1.3. *Maisto įstatyme* nustatyta:

4 straipsnis – „1. Į rinką turi būti teikiamas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytus saugos, kokybės ir tvarkymo reikalavimus atitinkantis maistas, su maistu besiliečiantys gaminiai ir medžiagos. 2. Maistas ir su maistu besiliečiantys gaminiai ir medžiagos turi atitikti šiuos pagrindinius reikalavimus: 1) maistas turi būti tokios sudėties ir kokybės, kad būtų tinkamas žmonėms vartoti, neužterštas cheminiais, fiziniiais, mikrobiniiais ir kitokiais teršalais daugiau, negu leidžia teisės aktai, turi atitikti privalomuosius saugos ir kokybės reikalavimus; [...]“

11 straipsnis – „1. Valstybinę maisto kontrolę atlieka įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka Vyriausybės įsteigta maisto kontrolės institucija – Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. 2. Vyriausybės įstaiga Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba tikrina, kad maistas, skirtas tiek vidaus rinkai, tiek eksportui, būtų saugus, tinkamai paženklintas, nepažeistų vartotojų interesų ir atitiktų šio įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimus. Kontrolė atliekama laikantis principo, kad maisto sauga žmonių sveikatai yra besąlyginis prioritetas. 3. Valstybinė maisto kontrolė yra atliekama be išankstinio įspėjimo, reguliariai, pagal iš anksto sudarytas programas (jose numatomas tikrinimų dažnumas ir kontrolės pobūdis), taip pat kilus įtarimui, kad buvo pažeisti šio įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimai. Kontrolės metodai turi atitikti kontrolės tikslus. 4. Valstybinė maisto kontrolė apima visus maisto tvarkymo etapus nuo maistui skirtų augalų ir gyvūnų auginimo iki maisto teikimo vartotojams, įskaitant rinką. 5. Vyriausybės įstaiga Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, atlikdama šio įstatymo bei lydimųjų teisės aktų reikalavimų laikymosi kontrolę, turi teisę: 1) tikrinti maisto tvarkymo vietos higienos būklę ir maisto tvarkymo procesus; 2) tikrinti, kaip asmenys, kurie vykdydami savo pareigas tiesiogiai ar netiesiogiai liečia maistą, laikosi higienos reikalavimų (nepažeisdama medicinos etikos principų); 3) tikrinti maistą, jo ženklimą, su maistu besiliečiančius gaminius ir medžiagas, maistui tvarkyti, patalpoms ir įrenginiams valyti ir taisyti naudojamas priemones, medžiagas ir įrenginius; [...]; 6. Nustačiusi šio įstatymo ar kitų teisės aktų pažeidimus, susijusius su maisto ar su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų sauga, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba jos nustatyta tvarka turi teisę pagal kompetenciją taikyti vieną ar kelias iš šių pateikimo į rinką ribojimo priemonių: 1) uždrausti pateikti į rinką nesaugų (nesaugius) maistą ar su maistu besiliečiantį (besiliečiančius) gaminį (gaminčius) ir medžiagą (medžiagas); 2) sustabdyti nesaugaus (nesaugių) maisto ar su maistu besiliečiančio (besiliečiančių) gaminio (gaminčių) ir medžiagos (medžiagų) pateikimą į rinką; 3) įpareigoti maisto tvarkymo subjektą ar su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintoją ar tiekėją susigrąžinti nesaugų (nesaugius) maistą ar su maistu besiliečiantį (besiliečiančius) gaminį (gaminčius) ar medžiagą (medžiagas) iš vartotojų; 4) įpareigoti maisto tvarkymo subjektą ar su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintoją ar tiekėją pašalinti nesaugų (nesaugius) maistą ar su maistu besiliečiantį (besiliečiančius) gaminį (gaminčius) ir medžiagą (medžiagas) iš rinkos; 5) įpareigoti maisto tvarkymo subjektą ar su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintoją ar tiekėją sunaikinti nesaugų (nesaugius) maistą ar su maistu besiliečiantį (besiliečiančius) gaminį (gaminčius) ir medžiagą (medžiagas); 6) maisto tvarkymo subjektą įpareigoti pašalinti teisės aktų reikalavimų pažeidimus ir maistą padaryti saugų (perdirbti, nukenksminti ir kt.); [...]; 8) kitas įstatymų ar kitų teisės aktų nustatytas priemones. 7. Nustačiusi šio įstatymo ar kitų teisės aktų pažeidimus, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba jos direktoriaus nustatyta tvarka taip pat turi teisę pagal kompetenciją taikyti Reglamento (ES) 2017/625 nustatytas administracinio poveikio priemones: 1) laikiną maisto tvarkymo subjekto ar su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintojo ir (ar) tiekėjo veiklos sustabdymą; [...]“

7.1.4. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

36² straipsnis – „Ūkio subjektų veiklos priežiūra atliekama vadovaujantis šiais principais: [...] 3) planavimo. Šis principas reiškia, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra turi būti planuojama.

[...] 7) rizikos vertinimo. Šis principas reiškia, kad priežiūrą atliekančių subjektų veiksmams pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu.“

7.1.5. *Administracinių nusižengimų kodekse* nustatyta:

139 straipsnio 1 dalis – „Prekių, paslaugų, žaliavų, kurių kokybė, [...], sudėtis, [...] neatitinka technologinių normų, receptūrų, [...], standartų ir kitų deklaruojamų dokumentų, teisės aktų nustatytų privalomų kokybės reikalavimų, [...], tiekimas rinkai, pardavimas, realizavimas, [...], užtraukia įspėjimą arba baudą juridinių asmenų darbuotojams, taip pat asmenims, kurie verčiasi individualia veikla, nuo trisdešimt iki vieno šimto keturiasdešimt eurų ir baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo trijų šimtų iki penkių šimtų šešiasdešimt eurų.“

589 straipsnis – „Administracinių nusižengimų teiseną pradeda, administracinių nusižengimų tyrimą atlieka ir administracinių nusižengimų protokolus surašo, išskyrus šio kodekso 611 straipsnio 4 dalyje nustatytus atvejus, šių institucijų pareigūnai: [...]; 30) Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos – dėl šio kodekso 45 straipsnyje, 49 straipsnio 1, 2, 4 dalyse, 51, 69, 70, 78 straipsniuose, 127 straipsnio 1, 2 dalyse, 139 straipsnyje, 144 straipsnio 4, 5 dalyse, 145, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 160, 161, 162, 163, 181 straipsniuose, 209 straipsnio 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 dalyse, 224, 256 straipsniuose, 291 straipsnio 5 dalyje, 299 straipsnio 2, 3, 4 dalyse, 304¹ straipsnyje, 304² straipsnio 2 dalyje, 312, 343, 344, 345, 346, 347, 505, 507 straipsniuose numatytų administracinių nusižengimų; [...]“

7.1.6. *Teisėkūros pagrindų įstatyme* nustatyta:

3 straipsnio 1 dalis – „Teisėkūros principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą.“

3 straipsnio 2 dalis – „Teisėkūroje vadovaujamosi šiais principais: [...]; 3) pagarbos asmens teisėms ir laisvėms, reiškiančiu, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; [...]; 6) aiškumo, reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas; 7) sistemiškumo, reiškiančiu, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje, žemesnės teisinės galios teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktams, įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigalioję kartu su įstatymu ar atskiromis jo nuostatomis, kurias šie teisės aktai įgyvendina.“

7.1.7. *Vyriausybės įstatyme* nustatyta:

22 straipsnis – „Vyriausybė: [...]; 3) [...], koordinuoja ministerijų ir Vyriausybės įstaigų, kitų Vyriausybės įsteigtų biudžetinių įstaigų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė, veiklą; [...]; 6) rengia ir teikia Seimui svarstyti įstatymų ir kitų teisės aktų projektus; [...]“

7.2. **Kiti teisės aktai:**

7.2.1. Sveikatos apsaugos ministro 2019-08-20 įsakymu Nr. V-1000 patvirtintame *Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos apraše* (įsigaliojo nuo 2019-11-01) reglamentuojama:

1 punktas – „Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato pacientų dietinio maitinimo, organizuojamo stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau – įstaigos), reikalavimus.“

3 punktas – „Tvarkos aprašo reikalavimai privalomi įstaigų vadovams, juridiniams ir fiziniams asmenims, teikiančioms pacientų maitinimo ar maisto produktų tiekimo paslaugas įstaigose, bei pagal kompetenciją kontrolę vykdančioms institucijoms.“

7.2.2. Tarnybos direktoriaus 2015-01-28 įsakymu Nr. B1-59 patvirtintose *Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklėse* reglamentuojama:

5 *punktas* – „Vykdama maisto, veterinarijos ir ūkinių gyvūnų veislininkystės sritis reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymosi kontrolę, Tarnyba pagal kompetenciją atlieka planinius ir neplaninius ūkio subjektų veiklos patikrinimus.“

6 *punktas* – „Planinių ir neplaninių ūkio subjektų veiklos patikrinimų tikslas – informacijos apie ūkio subjektą rinkimas, vertinimas, metodinės pagalbos ūkio subjektui suteikimas, išvykstant į ūkio subjektą atlikti tikrinimą ir (ar) tyrimą, prireikus poveikio priemonių, užtikrinančių tinkamą maisto, veterinarijos ir ūkinių gyvūnų veislininkystės sritis reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir mažinančių galimų pažeidimų skaičių, taikymas.“

21 *punktas* – „Neplaniniai ūkio subjektų veiklos patikrinimai gali būti vykdomi: 21.1. gavus kito kompetentingo viešojo administravimo subjekto rašytinį motyvuotą prašymą ar pavedimą atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą ar užsienio šalies kompetentingos institucijos prašymą; 21.2. turint informacijos ar kilus pagrįstų įtarimų dėl ūkio subjekto veiklos, kuri gali prieštarauti teisės aktams ar neatitikti jų reikalavimų; 21.3. siekiant užtikrinti, kad buvo pašalinti ankstesnio ūkio subjekto veiklos patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai ir įgyvendinti priimti sprendimai; 21.4. gavus vartotojo skundą; [...]“

7.2.3. Tarnybos direktoriaus 2013-01-18 įsakymu Nr. B1-12 (Tarnybos direktoriaus 2016-12-22 įsakymo Nr. B1-951 redakcija) patvirtintame *Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos apraše* reglamentuojama:

6 *punktas* – „Sprendimus dėl administracinių poveikio priemonių taikymo (toliau – sprendimai) priima Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracijos struktūros, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 8 d. nutarimu Nr. 1743 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracijos struktūros patvirtinimo“, 21–71 punktuose nurodytų VMVT teritorinių padalinių (toliau – teritorinės VMVT) vadovai, juos pavaduojantys asmenys ar kiti VMVT direktoriaus įgalioti asmenys.“

8 *punktas* – „Sprendimas „Dėl ūkio subjekto veiklos sustabdymo“ [...] priimamas, kai: [...] 8.2. patikrinimo metu nustatomi grubūs maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimai, turintys ar galintys turėti įtakos maisto saugai, tačiau ūkio subjektas gali per protingą terminą pašalinti nustatytus maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimus; [...] 8.5. yra kiti ūkio subjekto veiklos sustabdymo pagrindai, nustatyti jų veiklą reglamentuojančiuose specialiuosiuose teisės aktuose.“

11 *punktas* – „Teritorinė VMVT, gavusi ūkio subjekto prašymą dėl jo veiklos atnaujinimo, atlieka ūkio subjekto patikrinimą.“

21 *punktas* – „Sprendimai „Dėl ūkio subjektų veiklos atnaujinimo“ ir „Dėl leidimo tiekti produktą (-us) rinkai“ surašomi ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo teritorinėje VMVT arba nuo ūkio subjekto patikrinimo (jei jis reikalingas) akto surašymo ir (ar) laboratorinių tyrimų protokolo gavimo dienos.“

7.2.4. Vyriausybės 2000-06-28 nutarimu Nr. 744 (Vyriausybės 2019-04-30 nutarimo Nr. 445 redakcija) patvirtintuose *Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatuose* reglamentuojama:

1 *punktas* – „Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – tarnyba) yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga. [...]“

5 *punktas* – „[...] Tarnybos savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, kuri atlieka šias funkcijas: 5.1. prižiūri tarnybos veiklą; 5.2. tvirtina ir keičia Nuostatus ir administracijos struktūrą; [...]; 5.4. sprendžia įstatymuose jos kompetencijai priskirtus klausimus.“

13 *punktas* – „Tarnyba atlieka ir šias funkcijas: [...]; 13.4. pagal kompetenciją teikia pasiūlymus ministerijoms, kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms teisės aktų projektų rengimo (o mokslo įstaigoms – svarbiausių maisto ir veterinarijos problemų tyrimo) klausimais.“

14 punktas – „Tarnyba, atlikdama savo funkcijas, turi teisę: [...]; 14.5. pasitelkti kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, organizacijų atstovų ir specialistų, susitarus su jų vadovais, sprendžiamoms problemoms nagrinėti, sudaryti komisijas, darbo grupes pasiūlymams dėl teisės aktų projektų rengti; [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

8.1. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo 2001-07-12 nutarime (byla Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01), be kita ko, yra konstatavęs:

„[...]. Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas yra universalus, juo grindžiama visa teisės sistema ir pati Lietuvos Respublikos Konstitucija. Teisinės valstybės principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose ir yra aiškintinas neatsiejamai nuo Konstitucijos preambulėje skelbiamo atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės siekio. Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas, be kitų reikalavimų, suponuoja ir tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, kad visos valstybės valdžią įgyvendinančios bei kitos valstybės institucijos turi veikti remdamosi teise ir paklusdamos teisei, kad Konstitucija turi aukščiausią juridinę galią ir kad įstatymai, Vyriausybės nutarimai bei kiti teisės aktai turi atitikti Konstituciją (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas). [...].“

8.2. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo 2011-06-23 sprendime, be kita ko, yra konstatavęs:

„[...]. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinio teisinės valstybės principo negalima aiškinti kaip įtvirtinto tik Konstitucijos preambulėje; neatsiejami konstitucinio teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas; konstitucinis proporcingumo principas yra vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2005 m. rugpjūčio 23 d., 2010 m. gegužės 28 d., 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimai). [...].“

8.3. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2014-05-09 nutarime (byla Nr. 47/2011), be kita ko, yra konstatavęs:

„[...]. [...] žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai), taip pat kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai valstybės funkcija (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). Todėl toks ūkinės veiklos ribojimas, kuriuo siekiama apsaugoti žmonių sveikatą, traktuotinas kaip skirtas bendrai tautos gerovei užtikrinti ir, jeigu yra paisoma iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, savaime nelaikytinas pažeidžiančiu Konstituciją (Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). [...].“

8.4. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2004-12-13 nutarime, be kita ko, yra konstatavęs, jog:

„[...]. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami;

įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų (*lex non cogit ad impossibilia*); [...].“

Tyrimo išvados

9. Seimo kontrolierius tyrimą savo iniciatyva pradėjo kilus abejonių, ar VMVT veiksmai (neveikimas), vykdant jai priskirtas funkcijas, susijusias su ūkio subjektų maisto gaminimo ir tiekimo ligoninėms veiklos priežiūra ir kontrole dėl Ligoninei UAB „Pontem“ teikiamų maisto gaminimo ir tiekimo paslaugų, yra tinkami (pakankami).

10. Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata. Aiškindamas Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „[...] žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių [...], taip pat kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai valstybės funkcija“ ir kad „[...] toks ūkinės veiklos ribojimas, kuriuo siekiama apsaugoti žmonių sveikatą, traktuotinas kaip skirtas bendrai tautos gerovei užtikrinti ir, jeigu yra paisoma iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, savaimė nelaikytinas pažeidžiančiu Konstituciją“ (pažymos 8.3 punktas). Konstitucinis Teismas savo doktrinoje taip pat yra pažymėjęs, kad „Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas, be kitų reikalavimų, suponuoja ir tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, kad visos valstybės valdžią įgyvendinančios bei kitos valstybės institucijos turi veikti remdamosi teise ir paklusdamos teisei [...]“ (pažymos 8.1 punktas).

Seimo kontrolierius taip pat atkreipia dėmesį, kad Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnyje reglamentuojami ūkio subjektų veiklos priežiūros principai, vieni kurių – planavimo principas, reiškiantis, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra turi būti planuojama, taip pat rizikos vertinimo principas, reiškiantis, kad priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu.

Vadovaujantis Maisto įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtintomis nuostatomis, į rinką turi būti teikiamas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytus saugos, kokybės ir tvarkymo reikalavimus atitinkantis maistas, su maistu besiliečiantys gaminiai ir medžiagos. Pabrėžtina, kad to paties straipsnio 2 dalyje reglamentuojama, jog maistas ir su maistu besiliečiantys gaminiai ir medžiagos turi atitikti pagrindinius reikalavimus, vieni kurių - maistas turi būti tokios sudėties ir kokybės, kad būtų tinkamas žmonėms vartoti, neužterštas cheminiais, fizininiais, mikrobiniiais ir kitokiais teršalais daugiau, negu leidžia teisės aktai, turi atitikti privalomuosius saugos ir kokybės reikalavimus.

Maisto įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse reglamentuojama, kad valstybinę maisto kontrolę atlieka VMVT, kuri turi pareigą tikrinti, kad maistas, skirtas tiek vidaus rinkai, tiek eksportui, būtų saugus, tinkamai paženklintas, nepažeistų vartotojų interesų ir atitiktų šio įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimus. Kontrolė atliekama laikantis principo, kad maisto sauga žmonių sveikatai yra besąlyginis prioritetas. Pažymėtina, kad valstybinė maisto kontrolė yra atliekama be išankstinio įspėjimo, reguliariai, pagal iš anksto sudarytas programas (jose numatomas tikrinimų dažnumas ir kontrolės pobūdis), taip pat kilus įtarimui, kad buvo pažeisti Maisto įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimai. VMVT, atlikdama šio įstatymo bei lydimųjų teisės aktų reikalavimų laikymosi kontrolę, turi teisę tikrinti maisto tvarkymo vietos higienos būklę ir maisto tvarkymo procesus; tikrinti, kaip asmenys, kurie vykdydami savo pareigas tiesiogiai ar netiesiogiai liečia maistą, laikosi higienos reikalavimų ir pan., o nustačiusi šio įstatymo ar kitų teisės aktų pažeidimus, susijusius su

maisto ar su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų sauga, VMVT jos nustatyta tvarka turi teisę pagal kompetenciją taikyti teisinio poveikio priemones (pažymos 7.1.3 punktą). Seimo kontrolierius taip pat pažymi, kad pagal Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklių (toliau vadinama – Taisyklės) 5 punkte įtvirtintas nuostatas, vykdydama maisto sritį reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymosi kontrolę, VMVT pagal kompetenciją atlieka planinius ir neplaninius ūkio subjektų veiklos patikrinimus. Planinių ir neplaninių ūkio subjektų veiklos patikrinimų tikslas – informacijos apie ūkio subjektą rinkimas, vertinimas, metodinės pagalbos ūkio subjektui suteikimas, išvykstant į ūkio subjektą atlikti tikrinimą ir (ar) tyrimą, prireikus poveikio priemonių, užtikrinančių tinkamą maisto, veterinarijos ir ūkinių gyvūnų veislininkystės sritis reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir mažinančių galimų pažeidimų skaičių, taikymas. Pažymėtina, jog, vadovaujantis Taisyklių 21.1–21.4 punktų nuostatomis, neplaniniai ūkio subjektų veiklos patikrinimai gali būti vykdomi gavus kito kompetentingo viešojo administravimo subjekto rašytinį motyvuotą prašymą ar pavidimą atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą ar užsienio šalies kompetentingos institucijos prašymą; turint informacijos ar kilus pagrįstų įtarimų dėl ūkio subjekto veiklos, kuri gali prieštarauti teisės aktams arba neatitikti jų reikalavimų; siekiant užtikrinti, kad būtų pašalinti ankstesnio ūkio subjekto veiklos patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai ir įgyvendinti priimti sprendimai; taip pat gavus vartotojo skundą (pažymos 7.2.2 punktą).

Vadovaujantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašo 6 punkte įtvirtintomis nuostatomis, sprendimus dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priima VMVT teritorinių padalinių vadovai, juos pavaduojantys asmenys arba kiti VMVT direktoriaus įgalioti asmenys.

Šiame kontekste Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, jog, vadovaujantis Administracinių nusižengimų kodekso 139 straipsnio 1 dalyje įtvirtintomis nuostatomis, prekių, paslaugų, žaliavų, kurių kokybė, sudėtis neatitinka technologinių normų, receptūrų, standartų, teisės aktų nustatytų privalomų kokybės reikalavimų, tiekimas rinkai, pardavimas, realizavimas užtraukia išpėjimą arba baudą juridinių asmenų darbuotojams, taip pat asmenims, kurie verčiasi individualia veikla, nuo trisdešimt iki vieno šimto keturiasdešimt eurų ir baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo trijų šimtų iki penkių šimtų šešiasdešimt eurų. Dėl šio kodekso 139 straipsnyje numatytų administracinių nusižengimų administracinių nusižengimų teiseną pradeda, administracinių nusižengimų tyrimą atlieka ir administracinių nusižengimų protokolus surašo VMVT pareigūnai (pažymos 7.1.5 punktą).

11. Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (paaiškinimų) nustatyta, kad dėl UAB „Pontem“ galimai netinkamos veiklos, susijusios su maisto gaminių ir tiekimo Ligoninei paslaugomis, VMVT (jos teritorinis padalinys Vilniaus VMVT) 2019 metų laikotarpiu (iki 2019-09-16) pagal kompetenciją ėmėsi toliau nurodytų priemonių:

11.1. nuo 2019-01-01 iki 2019-09-16 Vilniaus VMVT atliko 9 UAB „Pontem“ patikrinimus:

11.1.1. **2019-05-16** Vilniaus VMVT atliko UAB „Pontem“ planinį patikrinimą, nustatė maisto tvarkymo trūkumų, surašė Viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-735, pateikė nurodymą užtikrinti maisto tvarkymo patalpų apsaugą nuo kenkėjų, informuoti VMVT apie Patikrinimo akte Nr. 69VMIP-735 išdėstytų trūkumų pašalinimo planą su nurodytais terminais; pašalinus nustatytus trūkumus, informuoti Vilniaus VMVT (pažymos 5.4 punktą);

11.1.2. VMVT 2019-05-14 gavus Sveikatos apsaugos ministerijos 2019-05-10 raštu Nr. (1.1.36-11)4-1401 persiūtą 2019-05-09 Ligoninės paciento skundą dėl galimai netinkamos tiekiamo maisto kokybės, Vilniaus VMVT **2019-05-21** atliko neplaninį UAB „Pontem“ patikrinimą, nustatė maisto tvarkymo trūkumų, surašė maisto tvarkymo subjekto dėl vartotojo pranešimo (skundo) patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-761. Remiantis tyrimo metu Tarnybos pateikta

informacija, už 2019-05-16 ir 2019-05-21 patikrinimų metu nustatytus pažeidimus UAB „Pontem“ atsakingas asmuo buvo patrauktas administracinėn atsakomybėn (pažymos 5.5 punktas);

11.1.3. Vilniaus VMVT, siekdama įvertinti, ar 2019-05-16 ir 2019-05-21 patikrinimų metu nustatyti trūkumai buvo pašalinti, **2019-07-04** atliko pakartotinį UAB „Pontem“ neplaninį patikrinimą, nustatė maisto tvarkymo pažeidimų (dalis anksčiau nustatytų trūkumų nebuvo pašalinti), surašė viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-1012. Remiantis tyrimo metu Tarnybos pateikta informacija, už 2019-07-04 Patikrinimo metu nustatytus pažeidimus UAB „Pontem“ atsakingas asmuo patrauktas administracinėn atsakomybėn (pažymos 5.7 punktas);

11.1.4. Vilniaus VMVT 2019-07-25 gavus vartotojo skundą Nr. 0037665/APSM-75069APS-3408 dėl Ligoninės Kardiologijos skyriuje pietums 2019-07-24 pateikto galimai netinkamos kokybės maisto, kuriuo kai kurie ligoniai galimai apsinuodijo, Vilniaus VMVT **2019-07-26** atliko neplaninį UAB „Pontem“ patikrinimą, nustatė pakartotinių maisto tvarkymo pažeidimų, surašė maisto tvarkymo subjekto dėl vartotojo pranešimo (skundo) patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-1151, įpareigojo UAB „Pontem“ pateikti nustatytos formos trūkumų pašalinimo planą, pašalinti Patikrinimo akte Nr. 69VMIP-1151 nurodytus trūkumus ir pateikti dokumentus, kuriais būtų patvirtintas nustatytų trūkumų pašalinimas. Vilniaus VMVT 2019-08-02 raštu Nr. 69D1-(69.5.)-2537 taip pat informavo UAB „Pontem“ apie nuoplovų laboratorinių tyrimų nepatenkinamus rezultatus ir nurodė nedelsiant organizuoti maisto tvarkymo patalpų generalinį tvarkymą (dezinfekciją) (pažymos 5.8 punktas);

11.1.5. Vilniaus VMVT, siekdama įvertinti, ar 2019-07-26 Patikrinimo metu nustatyti trūkumai yra pašalinti, **2019-08-08** atliko neplaninį pakartotinį UAB „Pontem“ patikrinimą, surašė ūkio subjekto trūkumų šalinimo patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-1212. Vilniaus VMVT konstatavo, kad 2019-07-26 Patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai yra pašalinti, tai patvirtino ir 2019-08-12 gautas Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos, vertinimo instituto tyrimų protokolą Nr. 2-19/9386 B1-10, kuriame nurodyta, kad patogeninių mikroorganizmų nuoplovų mėginiuose nenustatyta (pažymos 5.9 punktas);

11.1.6. Vilniaus VMVT, atsižvelgdama į Ligoninės 2019-08-28 raštu Nr. SR-2859 pateiktą prašymą atlikti UAB „Pontem“ vykdomos maitinimo veiklos patikrinimą ir teisės aktų nustatyta tvarka įvertinti šios įmonės kompetenciją, galimybes vykdyti maitinimo paslaugų veiklą bei į Ligoninės 2019-09-05 raštu Nr. SR-2941 persiūtą vartotojo skundą, **2019-09-05** atliko neplaninį pakartotinį UAB „Pontem“ patikrinimą, surašė viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-1331. Patikrinimo metu buvo nustatyta maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, turinčių ir galinčių turėti įtakos maisto saugai (nesilaikoma maisto tvarkymo patalpų ir inventoriaus higienos reikalavimų, neužtikrinama efektyvi kenkėjų kontrolė, patiekalai gaminami ne pagal receptūras ir technologinius aprašymus) (pažymos 5.10 ir 5.11 punktai);

11.1.7. įvertinusi tai, kad 2019-05-16, 2019-05-21, 2019-07-04 ir 2019-07-26, 2019-09-05 patikrinimų metu nustatyti pažeidimai dėl maisto tvarkymo patalpų ir inventoriaus priežiūros, kenkėjų kontrolės, patiekalų gaminimo pagal receptūras ir technologinius aprašymus kartojasi, ir siekdama užtikrinti tinkamą valstybinę maisto kontrolę, vadovaudamasi Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašo 8 punkto, 8.2 ir 8.5 papunkčių nuostatomis (pažymos 7.2.3 punktas), Tarnyba 2019-09-10 priėmė sprendimą Nr. 69SV-444 „Dėl ūkio subjekto veiklos sustabdymo“. Apie šį 2019-09-10 sprendimą Vilniaus VMVT 2019-09-10 raštu Nr. 69D1-(69.5.)-2825 informavo Ligoninės administraciją ir paprašė užtikrinti nepertraukiamą maitinimo paslaugų teikimą Ligoninėje nuo 2019-09-11 (pažymos 5.12 punktas);

11.1.8. Vilniaus VMVT, 2019-09-11 gavusi UAB „Pontem“ prašymus Nr. 05-09-507 ir Nr. 05-09-508 dėl veiklos atnaujinimo, **2019-09-11** atliko neplaninį UAB „Pontem“ patikrinimą, surašė viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMIP-1367. Patikrinimo metu paaiškėjo, kad dalis anksčiau nustatytų pažeidimų buvo pašalinti. Vis dėlto, 2019-09-11 patikrinimo nustačius patalpų, inventoriaus priežiūros pažeidimus, taip pat indų ploviklos patalpoje aptikus tarakonų

(indaplovėje ir ant grindų), UAB „Pontem“ maisto tvarkymo veikta nebuvo atnaujinta (pažymos 5.13 punktas);

11.1.9. Vilniaus VMVT, gavusi UAB „Pontem“ 2019-09-12 prašymą Nr. 05-09-515 dėl veiklos atnaujinimo, **2019-09-13** atliko neplaninį šio įmonės maisto tvarkymo skyriaus patikrinimą, surašė viešojo maitinimo įmonės patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP-1386. 2019-09-13 Patikrinimo metu nustatytus maisto tvarkymo pažeidimus, UAB „Pontem“ maisto tvarkymo veikla nebuvo atnaujinta;

11.1.10. Vilniaus VMVT, gavusi UAB „Pontem“ pakartotinį 2019-09-13 prašymą Nr. 05-09-518 dėl veiklos atnaujinimo, **2019-09-13 pakartotinai** atliko neplaninį ūkio subjekto patikrinimą, surašė ūkio subjekto trūkumų šalinimo patikrinimo aktą Nr. 69VMĮP-1387. 2019-09-13 Pakartotinio patikrinimo nustatyta, kad buvo pašalinti visi Patikrinimo akte Nr. 69VMĮP-1386 nurodyti trūkumai, išskyrus vieną – patalpoje, kurioje plaunami indai, ir maisto transportavimo lifte buvo užfiksuota gyvų kenkėjų (tarakonų) (pažymos 5.13 punktas). Ligoninė ėmėsi priemonių, kad būtų sugriežtintos Ligoninėje taikomos deratizacijos ir dezinfekcijos priemonės (2019-09-13 raštu Nr. SR-3045 informavo Vilniaus VMVT, jog kreipėsi į atsakingą ūkio subjektą su prašymu dvigubai padidinti deratizacijos ir dezinfekcijos paslaugų, teikiamų per mėnesį, dažnį). Atsižvelgiant į tai bei atkreipiant dėmesį, kad „sustabdyta itin svarbaus viešojo maitinimo subjekto (asmens sveikatos priežiūros įstaigos maisto tvarkymo skyriaus) veikla, ir į tai, kad kitas maisto tvarkymo subjektas negalės užtikrinti tinkamo specifinio (pagal dietas) ir nepertraukiamo maitinimo 1 000 ligonių organizavimo“, VMVT 2019-09-13 priėmė sprendimą Nr. 69SV-449 „Dėl ūkio subjekto veiklos atnaujinimo“ (pažymos 5.14 punktas). Šiame kontekste pažymėtina, kad tyrimo metu Seimo kontrolieriui kilo abejonė, ar per tokį trumpą laiką (tris dienas) UAB „Pontem“ iš tikrųjų pašalino (galėjo pašalinti) visus VMVT prieš tai nustatytus maisto gaminimo ir tiekimo veiklos trūkumus, ypač atkreipiant dėmesį į tai, kad VMVT nuo 2019 metų gegužės mėnesio atlikdama UAB „Pontem“ veiklos pakartotinius patikrinimus vis užfiksuodavo, jog nustatyti veiklos trūkumai nėra šalinami laiku.

11.2. VMVT apie UAB „Pontem“ maisto tvarkymo patikrinimus teikė aktualią informaciją Ligoninei ir Sveikatos apsaugos ministerijai (2019-05-23 raštu Nr. 69D1-(69.5)-1839, 2019-07-12 raštu Nr. 69D1-(69.5)-2360, 2019-08-02 raštu Nr. B6-(1.9.)-2291, 2019-09-10 raštu Nr. 69D1-(69.5.)-2825).

11.3. Vilniaus VMVT 2019-05-30 ir 2019-06-13 organizavo susitikimus su Ligoninės administracijos ir Ministerijos atstovais, aptarė maitinimo organizavimo Ligoninėje klausimus, svarstė tinkamo ligonių maitinimo organizavimo, UAB „Pontem“ veiklos patikrinimų metu nustatytų trūkumų šalinimo galimybes (pažymos 5.15 punktas).

12. Visgi, Seimo kontrolierius pažymi, kad pirmieji pažeidimai UAB „Pontem“ maisto gaminimo ir tiekimo veikloje, galintys turėti įtakos maisto saugai, buvo nustatyti jau prieš penkerius metus, t. y., 2015-03-02 atlikus planinį UAB „Pontem“ veiklos patikrinimą, kurio metu fiksuoti patalpų priežiūros, kryžminės taršos, produktų laikymo sąlygų pažeidimai ir pan., tačiau, vadovaujantis tyrimo metu pateikta informacija, VMVT apsiribojo sankcijos pagal tuometinį Administracinės teisės pažeidimų kodeksą UAB „Pontem“ atsakingam asmeniui skyrimu (pažymos 5.2 punktas).

Taip pat akcentuotina, kad dar 2019-05-16 bei 2019-05-21 VMVT patikrinimų metu UAB „Pontem“ veikloje nustatė tam tikrus pažeidimus (neužtikrinamas tinkamas įrangos ir inventoriaus valymas, vėdinimo sistemos ortakyje susikaupę nešvarumai, netinkamai surenkamos viešojo maitinimo atliekos, patikrinimo metu pastebėti kenkėjai (tarakonai) ir pan., pažymos 5.4 punktas), o patikrinimų metu nustatyti trūkumai po to nebuvo šalinami VMVT nustatytais terminais (pažymos 5.5 punktas). Vėlesnių VMVT patikrinimų metu (pavyzdžiui, 2019-07-04, 2019-07-26) taip pat buvo fiksuoti UAB „Pontem“ veiklos pažeidimai (nekokybiškai valoma daržovių smulkinimo įranga, kenkėjų profilaktika vykdoma neefektyviomis priemonėmis (nustatyta kenkėjų), maistas tvarkomas esant kryžminės taršos rizikai, o laboratoriniam mikrobiologiniam ištyrimui paimtame

aplinkos mėginyje, paimtame nuo žalių daržovių pjaustymo peilių, aptiktas Auksinis stafilokokas, aplinkos mėginiuose, paimtuose nuo maisto išdalavimo termopadėklų ir maisto išdalintojos rankų, aptikta numanomų žarnininių lazdelių).

Nepaisant to, remiantis tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateikta informacija (paaiškinimais), VMVT, vykdydama jai pavestas funkcijas sveikatos priežiūros įstaigų maisto tvarkymo skyrių valstybinės kontrolės srityje, netaikė UAB „Pontem“ atžvilgiu griežtesnių administracinio poveikio priemonių, t. y., nestabdė šios įmonės veiklos. Tyrimo metu Seimo kontrolieriui kilo abejonė, dėl kokių priežasčių VMVT, atlikdama UAB „Pontem“ teikiamų maisto gamavimo ir tiekimo Ligoninei paslaugų priežiūrą bei kontrolę, galimai nepagrįstai delsė ir nesustabdė šios įmonės veiklos iš karto, kai buvo nustatyti pirmieji mikrobiologinės taršos, kryžminės taršos pažeidimai, kurie nebuvo šalinami VMVT nustatytais terminais. Nors VMVT patikrinimų metu nustatyti pažeidimai dėl maisto tvarkymo patalpų ir inventoriaus priežiūros, kenkėjų kontrolės, patiekalų gamavimo pagal receptūras ir technologinius aprašymus ir pan. kartojosi, VMVT UAB „Pontem“ veiklą, kaip minėta, sustabdė tik 2019-09-10 sprendimu Nr. 69SV-444. Tokiuose VMVT veiksmuose (neveikime) išvelgtina biurokratizmo (vilkinimo) požymių (pažymos 7.1.2 punktas), sietinų Maisto įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalių, atsakingo valdymo, teisinės valstybės, gero administravimo principų pažeidimu. Taigi, VMVT teiktina rekomendacija.

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį, kad Maisto įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 1 punkte reglamentuojama, jog nustačiusi šio įstatymo ar kitų teisės aktų pažeidimus, VMVT ar jos direktoriaus nustatyta tvarka turi teisę pagal kompetenciją taikyti Reglamento (ES) 2017/625 nustatytas administracinio poveikio priemones, viena kurių - laikinas maisto tvarkymo subjekto ar su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintojo ir (ar) tiekėjo veiklos sustabdymas. Atitinkamai, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašo 8.2 punkte reglamentuojama, kad sprendimas „Dėl ūkio subjekto veiklos sustabdymo“ priimamas, kai patikrinimo metu nustatomi grubūs maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimai, turintys ar galintys turėti įtakos maisto saugai, tačiau ūkio subjektas gali per protingą terminą pašalinti nustatytus maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimus. Pažymėtina, kad nei pirmiau minėtame Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos apraše, nei kituose teisės aktuose nedetalizuojama, kas laikytina grubi maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimu, kokie tokio pažeidimo atskyrimo kriterijai. Taigi, darytina išvada, kad, pagal dabartinę teisinę reglamentavimą, nėra aišku, kokiais konkrečiais atvejais, nustačius maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimus, yra pagrindas stabdyti ūkio subjekto veiklą, motyvuojant tai grubi maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimu. Nagrinėjamu atveju, nei VMVT, nei SAM taip pat nepaaiškino Seimo kontrolieriui, ar 2019 metų gegužės–liepos mėnesiais VMVT nustatyti UAB „Pontem“ maisto gamavimo ir tiekimo veiklos pažeidimai laikytini grubiais, ar jie turi (gali turėti) įtakos maisto saugai ir pan. Seimo kontrolieriaus nuomone, nesant tinkamai teisiškai įtvirtintų ūkio subjektų maisto tvarkymo ir tiekimo veiklos sustabdymo pagrindų, grubaus maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimo sąvokos (ar kriterijų), VMVT galimai ir dėl šios priežasties delsė stabdyti UAB „Pontem“ veiklą iš karto, kai nustatė pirmuosius mikrobiologinės taršos, kryžminės taršos pažeidimus.

Seimo kontrolierius taip pat pažymi, kad VMVT priimant sprendimą dėl poveikio priemonės (veiklos sustabdymo) ūkio subjektui taikymo, turi būti atsižvelgiama ir į veiklos vykdymo vietos specifiką. Atkreiptinas dėmesys, kad sveikatos priežiūros įstaigoms yra taikomi aukštesni švaros, higienos, dezinfekcijos ir kt. reikalavimai. Sveikatos priežiūros įstaigose gydomi pacientai yra labiau pažeidžiama asmenų grupė, kuri neturi galimybių pasirinkti kito maitinimo (gali tik atsisakyti maisto). Atsižvelgiant į tai, siūlytina VMVT peržiūrėti teisinius pagrindus, aiškiai reglamentuojant, kada turi būti (ne gali būti) stabdoma ūkio subjekto maisto gamavimo ir tiekimo

veikla sveikatos priežiūros įstaigose (apsvarstant galimybę sugriežtinti maisto gaminimo ir tiekimo veiklos tokiose įstaigose reikalavimus).

Be to, kaip minėta, VMVT 2019-09-13 priėmė sprendimą Nr. 69SV-449 „Dėl ūkio subjekto veiklos atnaujinimo“, be kita ko, motyvuodama tuo, kad „[...] kitas maisto tvarkymo subjektas negalės užtikrinti tinkamo specifinio (pagal dietas) ir nepertraukiamo maitinimo 1 000 ligonių organizavimo“ (pažymos 5.14). Šiame kontekste Seimo kontrolierius pabrėžia, kad, atsižvelgiant į tai, kad maisto gaminimo ir tiekimo paslaugos teikiamos jautriai visuomenės grupei – asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydomiems pacientams – siekiant pirmiau minėtų paslaugų nepertraukiamumo ir tęstinumo, turėtų būti iš anksto numatoma, kas ir kokia tvarka teks maitinimo paslaugas sustabdyti esamo maisto tiekėjo veiklą ar jam nutraukus veiklą. Vadovaujantis dabartiniu teisiniu reglamentavimu, šiuo metu nėra įtvirtinta tvarka, kaip ir koku būdu asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydomiems pacientams turi būti teikiamos nepertraukiamos maisto gaminimo ir tiekimo paslaugos, VMVT priėmus sprendimą dėl esamo maisto tiekėjo veiklos sustabdymo ir (ar) dėl kitų priežasčių maisto tiekėjui sustabdyti (nutraukus) savo veiklą.

Šiame kontekste Seimo kontrolierius akcentuoja, kad Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje reglamentuojami pagrindiniai principai, kuriais turi būti vadovojamasi teisėkūroje, vieni jų - pagarbos asmens teisėms ir laisvėms principas, reiškiantis, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų, taip pat aiškumo principas, reiškiantis, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas (pažymos 7.1.6 punktas). Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo doktrinoje taip pat yra pažymėjęs, kad „[...] įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna [...]“ (pažymos 8.4 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei atkreipiant dėmesį, kad VMVT kompetencijai priskirtina teikti pasiūlymus ministerijoms, kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms teisės aktų projektų rengimo klausimais, ir jog VMVT, atlikdama savo funkcijas, be kita ko, turi teisę pasitelkti kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, organizacijų atstovų ir specialistų, sprendžiamoms problemoms nagrinėti, sudaryti komisijas, darbo grupes pasiūlymams dėl teisės aktų projektų rengti (pažymos 7.2.4 punktas), VMVT teiktina rekomendacija.

Atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybės kompetencijai priskirtina koordinuoti Vyriausybės įstaigų veiklą (pažymos 7.1.7 punktas), ir kad VMVT yra Vyriausybės įstaiga, kurios savininko teisės ir pareigos įgyvendina Vyriausybė (pažymos 7.2.4 punktas), Vyriausybei teiktina pažyma.

13. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog VMVT pareigūnų veiksmai, vykdant VMVT teisės aktais pavestas funkcijas sveikatos priežiūros įstaigų maisto tvarkymo skyrių valstybinės kontrolės srityje (atliekant UAB „Pontem“ maisto gaminimo ir tiekimo Ligoninei veiklos priežiūrą ir kontrolę), tyrimo atveju laikytini buvę nepakankamais, juose išvelgus biurokratizmo (vilkinimo) požymių, sietinų su Maisto įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalių, atsakingo valdymo, teisinės valstybės, gero administravimo principų pažeidimu. Taigi, Seimo kontrolieriaus prielaida dėl VMVT galimo biurokratizmo (vilkinimo) pasitvirtino ir pripažintina pagrįsta pagal pažymos 12 punkte pateiktas išvadas.

14. Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad tyrimo metu Seimo kontrolierius nustatė, jog, siekiant geriau reglamentuoti pacientų maitinimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose organizavimą, buvo parengtas ir sveikatos apsaugos ministro 2019-08-20 įsakymu Nr. V-1000 (įsigaliojo nuo 2019-11-01) patvirtintas Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos įstaigose tvarkos aprašas (toliau vadinama – Tvarkos aprašas), kuriame reglamentuoti pacientų

maitinimo organizavimo reikalavimai bei nustatyti kriterijai ligoninėms tiekiamiems maisto produktams. Tvarkos apraše nustatyti pacientų dietinio maitinimo, organizuojamo stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau vadinama – įstaigos), reikalavimai, kurie nuo 2019-11-01 privalomi įstaigų vadovams, juridiniams ir fiziniams asmenims, teikiantiems pacientų maitinimo ar maisto produktų tiekimo paslaugas įstaigose, bei pagal kompetenciją kontrolę vykdančioms institucijoms (pažymos 7.2.1 punktas). Sveikatos apsaugos ministerijos teigimu, įsigaliojus minėtam įsakymui, Lietuvos ligoninėse pradėjo gerėti maitinimo organizavimo situacija (pasikeitė pacientų maistas ir maitinimas, į ligonines pradėta tiekti sveikatai palankius, kokybiškus produktus, atsirado atitinkama maitinimo estetika, taikomos įvairios gydomosios dietos, įgyvendinta daug kitų pacientų sveikatai reikšmingų priemonių) (pažymos 6.10 punktas).

Atsižvelgiant į tai, Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, nuo 2019-11-01 įsigaliojęs Tvarkos apraše įtvirtintas reglamentavimas, nustatantis konkrečius pacientų maitinimo organizavimo reikalavimus ir kriterijus ligoninėms tiekiamiems maisto produktams, turėtų padėti ateityje gerinti ūkio subjektų veiklos kokybę maisto gaminių ir tiekimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydomiems pacientams paslaugų srityje.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

Seimo kontrolieriaus prielaida dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos veiklos (neveikimo), vykdant jai priskirtas funkcijas, susijusias su ūkio subjektų (UAB „Pontem“) maisto gaminių ir tiekimo ligoninėms veiklos priežiūra ir kontrole, pripažįstama pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius **Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriui** rekomenduoja:

16.1. imtis priemonių, kad ateityje Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai vykdant maisto kontrolės funkciją, ypatingas dėmesys būtų skiriamas ūkio subjektų maisto gaminių ir tiekimo asmens sveikatos priežiūros įstaigoms veiklos priežiūrai ir kontrolei, užtikrinamas tinkamas pažeidimų prevencijos ir trūkumų šalinimo kontrolės vykdymas, taip pat teisinio poveikio priemonių (nustačius maisto saugą ir higieną reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų) atsakingiems asmenims taikymas;

16.2. pagal kompetenciją imtis priemonių teisiniam reglamentavimui tobulinti (tikslinti), teisiškai įtvirtinant:

16.2.1. *grubaus* maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimų atskyrimo kriterijus, aiškiai reglamentuojant, kokiais konkrečiais atvejais, nustačius maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimus, yra pagrindas stabdyti ūkio subjekto (maisto tiekėjo) veiklą, motyvuojant tai *grubiu* maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimu;

16.2.2. tvarką, kaip ir koku būdu asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydomiems pacientams turi būti užtikrinamos nepertraukiamos maisto tvarkymo, gaminių ir tiekimo paslaugos tais atvejais, kai Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnyba priima sprendimą dėl esamo maisto tiekėjo veiklos sustabdymo ir (ar) dėl kitų priežasčių maisto tiekėjui sustabdžius (nutraukus) savo veiklą;

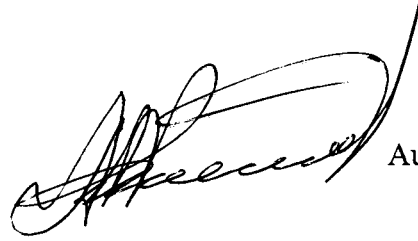
16.2.3. pagrindus, kada turi būti (ne gali būti) stabdoma ūkio subjekto maisto gaminių ir tiekimo veikla sveikatos priežiūros įstaigose (apsvarstant galimybę sugriežtinti maisto gaminių ir tiekimo veiklos tokiose įstaigose reikalavimus).

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius **Lietuvos Respublikos Vyriausybei** rekomenduoja:

atkreipti dėmesį į pažymoje išdėstytas problemas; prireikus, imtis teisinių ir (arba) organizacinių priemonių Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos tinkamai veiklai maisto kontrolės (pažeidimų prevencijos, trūkumų šalinimo, poveikio priemonių taikymo ir pan.) srityje užtikrinti.

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas